

PATAKONS

door J.B. DREESEN

Op een van de programma's van B.R.T.2 West-Vlaanderen had een gekend Oostends broodschrijver het, onlangs, over PATAKONS. Hetgeen hij hierover vertelde kwam goed over. Waar hij echter de bal missloeg was toen hij de luisteraars vertelde dat zij mooie verzamelingen PATAKONS konden bekijken in de Volksmusea van Brugge en Gent en in het Gemeentehuis van Wenduine. Geen woord over Oostende en dat ondanks het feit dat wij in ons Heemmuseum, sedert jaar en dag, een verzameling van niet minder dan 75 (vijfenzeventig) PATAKONS tentoonstellen. Waaruit wij moeten besluiten dat de spreker, en schrijver, ondanks het feit dat hij in Oostende woont, nooit ons museum bezocht.

De PATAKON van het Spaans PATAGON, een vergrotingsvorm van PATACA, was oorspronkelijk een Spaanse zilveren munt, in de 17de en de 18de eeuw in de Nederlanden gangbaar, ter waarde van 50 stuivers.

De PATAKON werd geslagen vanaf het overlijden van Philips II in 1598 en volgde in feite de PATAR op. Deze laatste munt was een eeuw meegegaan want ze werd vanaf omstreeks 1500 gemaakt. Tijdens de eerste periode van Albrecht en Isabella waren de twee munten nog gangbaar, maar geleidelijk aan verdween de PATAR uit de circulatie. Ter informatieve titel geven wij een afdruk van een PATAR, in 1557 aangemunt te Antwerpen, die tot de verzameling van de Kring behoort onder nr. 163/90 en regelmatig, wegens zijn vorm en grootte voor een PATAKON versleten wordt.

Vanaf de 17de eeuw, en misschien reeds vroeger, was het in onze streken gebruikelijk rond Kerstmis en Nieuwjaar een soort koeken te bakken die men VOLLAERDS noemde. De VOLLAERDS werden voorzien van een zilverstuk, een PATAKON, en werden als geschenk aangeboden.

Zoals alle gebruiken evolueerde ook dit mee met de conjunctuur en toen in het midden van de 17de eeuw de tijden slechter werden ging men de zilverstukken vervangen door stenen patakons in pijpaaarde.

De ronde schijven werden gevormd, gedroogd, beschilderd met een volkse voorstelling en daarna gebakken en op de koeken aangebracht.

Dit gebruik bleef door de eeuwen heen bestaan. Tussen de twee wereldoorlogen verdwenen echter de pijpaaarden patakons om plaats te maken voor gipsen exemplaren. Het verschil tussen pijpaaarden en gipsen patakons is dus reeds een aanduiding van hun ouderdom.

In Oostende werden de Vollaerds "Gabriëlkoeken" of "Engelkoeken" genoemd. Dit laatste woord wordt ook nu nog gebruikt.

Ary SLEEKs, stichter van onze Kring, schreef in zijn werkje "Oude Oostendse feesten en Gewoonten" blz. 148, het volgende : "Na de mis ontbeten we smakelijk met verse Gabriëlkoeken. Herinnert ge u nog deze heerlijke, blinkende, koeken met een veelkleurige plateelsteen (patacon) in het midden".

Het schilderen van patakons was een vorm van typische Vlaamse volkskunst die behoorde tot het domein van de huisvlijt.

Hoe groot de verbeelding van deze huiselijke kunstenaars wel was blijkt uit de veelheid van themas die op de patakons voorkwamen.

Om U hiervan een idee te geven sommen we de patakons op die tot onze verzameling behoren.

- 2603/77 - Ruiter
- 2604/77 - Koewachter met juk
- 2605/77 - Sint Petrus en de haan. 2 ex.
- 2606/77 - Dwergmannetje op een hond
- 2607/77 - Hoornblazende posterijruiter op een schimmel
- 2608/77 - Militaire tamboer
- 2609/77 - Putto met vogel
- 2610/77 - Trompetter te paard
- 2611/77 - Chargerende cavalerist
- 2612/77 - Putto met siervaas
- 2613/77 - Pater met kind
- 2614/77 - Waterdraagster met een heer
- 2615/77 - Jager bij een graf vóór een tempel
- 2616/77 - Militaire ruiter met beremuts op
- 2617/77 - Bloemenvaas
- 2618/77 - Cavalerist met getrokken zwaard op een stijgerend paard
- 2619/77 - Cavalerist
- 2620/77 - Man voor een draperie
- 2621/77 - Cavalerist
- 2622/77 - De overvloed met de haan
- 2623/77 - Vrouw met nederlandse vlag op een sofa
- 2624/77 - Cavalerist met getrokken zwaard
- 2625/77 - Napoleon te paard wuivend met de hoed
- 2626/77 - Cavalerist aan een boszoom
- 2627/77 - Huzaar te paard
- 2628/77 - Man, drie kinderen bestraffend
- 2629/77 - Dansend paartje bij een boom
- 2630/77 - Lansier te paard
- 2631/77 - Sint Maarten en de bedelaar
- 2632/77 - Jager met jachthond
- 2633/77 - Twee spelende kinderen bij een boom
- 2634/77 - Sint Niklaas
- 2635/77 - Militair en marketenster. 2 ex.
- 2636/77 - Vlucht naar Egypte
- 2637/77 - Banierdrager te paard
- 2638/77 - Vijf putti met druiventrossen
- 2639/77 - Bloemenvaas
- 2640/77 - Minnend paartje bij een boom
- 2641/77 - Mythologische voorstelling "De Lente" (Venus en Cupido)
- 2642/77 - Vedelaar
- 2643/77 - Boogschutter te paard
- 2644/77 - Leopold
- 2645/77 - Rustende cavalerist
- 2646/77 - Treurend echtpaar met kindje
- 2647/77 - Drie akrobaten met een paard
- 2648/77 - Heilige in een kerkinterieur

- 2649/77 - Ruiter op een grijs paard
- 2650/77 - Ruiter met tulband op een stijgerend paard
- 2651/77 - Ruiter op een bruin paard op stap
- 2652/77 - Twee kindjes met een hond
- 2653/77 - Ruiter op een bruin paard met zwarte manen met een gele zadeldoek
- 2654/77 - Monnik met een zittende vrouw in een landschap
- 2655/77 - Spittende boer
- 2656/77 - Vogel op een tak bij een vrucht
- 2657/77 - Vogel op een tak
- 2658/77 - Paard alleen
- 2659/77 - Vogel op een tak
- 2660/77 - Porte bonheur Baudouin
- 2661/77 - Kuikentje
- 2662/77 - Militair te voet, hand aan het zwaard. 2 ex.
- 2663/77 - Galopperende ruiter
- 2664/77 - Haan
- 2665/77 - Bloemenvaas. 2 ex.
- 2666/77 - De overvloed op schimmel
- 2667/77 - Roos met rozeblaadjes
- 2668/77 - Gewapende ruiter. 2 ex.
- 2669/77 - Haas
- 2670/77 - Hondje. 2 ex.
- 2671/77 - Baardig man met zwaard
- 2672/77 - Gele ster met vier punten (op namaak "engelkoek")

Heel de reeks is tentoongesteld in de zaal Emile BULCKE.

PRINCE ROSE

In het maartnummer 1990 blz. 86 van ons tijdschrift is er terloops sprake van het legendarische paard Prince Rose.

Hieronder een kleine geschiedenis van dit paard.

Prince Rose is één van de meest fantastische volbloeden die de Belgische paardesport gekend heeft.

Prince Rose was van Engelse origine en werd in 1928 door Dr. Henri COPPEZ gekocht, wat destijds met een tikkeltje geluk gepaard ging.

De fokkers H. COPPEZ en L. NIGUET waren naar Newmarket (Engeland) afgereisd om er een drie- of vierjarige met fikse stamboom te kopen. Die paarden vielen echter te duur uit en ze trokken dan maar naar een belovende veiling waar paarden van wijlen lord DUNHAM van de hand gedaan werden. Voor 420 pond kochten ze twee veulens. De ene zou Lemmon worden, een nuttig paard zonder meer, en de andere onze onvolprezen Prince Rose.

Prince Rose werd opgeleid op het domein "Haras de la Bruyère" bij Mons. Als twee- tot vierjarige kwam hij aan de start van Belgische en Franse koersen; hij won er liefst 16 van de 20 ! Onder die prestaties citeren we vooral de Grote Internationale van Oostende (in 1931 tegen Pearl Cap) en de Grote Prijs van de President van de republiek te Saint-Cloud in 1932. In 1931 werd de Prince ook derde in de Arc de Triomphe.

Als dekhengst heeft Prince Rose in Normandië een zeer vruchtbare periode gekend maar die werd in 1944 bruusk afgebroken door een bombardement dat de landing voorafging. Onder de vele gerenommeerde afstammelingen van de Prince citeren we Prince Chevalier, Prince Bio, Sicambre en Alleged die tweemaal de Arc zou winnen (in 1977 en 1978).